

О. Ф. Савченко,

д. е. н., професор, професор кафедри, Вищий навчальний заклад Укоопспілки
"Полтавський університет економіки і торгівлі" (ПУЕТ)

О. І. Даций,

д. е. н., професор, Генеральний директор, Президентський університет МАУП

ІННОВАЦІЇ — ОСНОВНА ДІЮЧА СИЛА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

O. Savchenko,

Doctor of Economics, professor, Professor Higher learning Ukoospilka institution
"Poltava University of Economics and Trade "(PUET)

O. Datsii,

Doctor of Economics, professor, Director General of the Presidential University of MAUP

INNOVATION — THE MAIN AGENT SCIENTIFIC AND TECHNICAL PROGRESS FOR THE NATURAL ENVIRONMENT

У статті авторами виконано аналіз інноваційного розвитку соціально-економічних суб'єктів господарювання та їх впливу на екологічну рівновагу між людиною і природою в Україні, а також впливу інноваційних процесів на соціальну стабільність українського суспільства. Зазначено, що економічні інновації визначають позитивні зміни в фінансовій, платіжній, бухгалтерській, загальній сфері діяльності. Екологічні інновації — зміни в техніці, організаційній структурі та управлінні підприємством, які зменшують або запобігають негативному впливу виробництва на навколишнє середовище, включаючи зелені інвестиції.

Innovation investigated from the standpoint of science and technology in Ukraine and competitiveness of products based energy saving and green technologies.

A fragment of the work plan of accounts of expenditure on innovation. Proved downward trend performance on the implementation of innovation in environmental and economic development in Ukraine. The reasons of absence in Ukraine dynamical development of own production. Found stages of innovation, especially in the regions of Ukraine.

The study based on the analysis of different models of innovation development depending on the scientific and technological capabilities and specific problems are to society.

Ключові слова: інновації, науково-технічний прогрес, збереження природного середовища, розвиток власного виробництва, суспільство.

Key words: innovation, technological progress, preservation of the environment, development of domestic production and society.

ВСТУП

Завдання статті полягає у визначенні основних аспектів для переходу від централізованої економіки до економіки знань, яка може бути результатом інноваційного оновлення основних фондів та зелених технологій, які будуть направлятися до позитивних організаційних перетворень протягом тривалого часу.

Інтенсивність виробничих процесів у сучасному світі значно загострила екологічні проблеми. Антропогенне навантаження на навколишнє природне в ряді напрямів зростає і наближається до критичної межі, за якою неминуче порушується нормальний колообіг речовин у природі. Вважається, що тільки на інноваційному шляху можливо гармонізувати відносини між людиною та природою. Науково-технічні досягнення дозволяють зменшити використання невідповідних ресурсів та шкідливі викиди за рахунок раціоналізації структури виробництва, споживання, а також поширення ресурсозберігаючих технологій. Ці проблеми є особливо актуальними з огляду на прийняття

світовим співтовариством концепції сталого розвитку у ХХІ ст., яка передбачає стабільну екологічну рівновагу між людиною і природою.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Основною метою пропонованої статті є дослідження інновацій з розвитку науково-технічного прогресу в Україні та в забезпеченні конкурентоспроможності продукції з урахуванням енергозберігаючих і зелених технологій.

Дослідження, вивчення та огляд цінностей на практиці впроваджених інновацій у виробничих процесах підприємств, що діють в Україні. На наш погляд, доцільним буде подання інструментарію з визначення ефективності інновацій, які розглядаються.

Об'єктом дослідження нашого матеріалу є процес формування системи інновацій, що направлені на розвиток вітчизняних товаровиробників та збереження довкілля від впливу забруднюючих технологічних процесів.

Предметом дослідження є інновації, що представляють основу діючої сили науково-технічного прогресу та прогресу для збереження природного середовища.

У своїй статті будемо орієнтуватись на різні моделі інноваційного розвитку залежно від стану науково-технічного потенціалу і конкретних проблем, що стають перед суспільством.

Для покращення усвідомлення ролі інновацій у життєдіяльності нашого суспільства будемо приводити приклади створених та впроваджених інновацій з розвитку науки і техніки промисловості України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виходячи із територіальної, галузевої та структурної неоднорідності науково-технічного потенціалу України, на етапі становлення ринкових відносин можна використовувати різні моделі інноваційного розвитку [5], а саме: 1) "активної дифузії інновацій", яка характеризується взаємодією уряду з науковими установами, вузами, підприємствами і організаціями. Головне завдання науки — розробка нових засобів застосування існуючих вітчизняних і зарубіжних технологій;

2) "державної підтримки інноваційних форм", що орієнтована на державну підтримку будь-яких національних інноваційних структур у виході з наукоємною продукцією на світовий ринок;

3) "локального інноваційного середовища" на зразок "наукових парків", "технополісів", а в Україні — "територіальних наукових центрів", що характеризується концентрацією на певній території наукового, освітнього, виробничого, фінансового потенціалів, об'єднаних єдиним процесом технологічного розвитку;

4) "міжгалузевих наукових технічних комплексів" (МНТК), яка може стати інноваційною системою за умови генерації всіх характеристик для моделі "локальне інноваційне середовище", факторів МНТК, що діють в Україні, мають значний науковий виробничий потенціал;

5) Модель СНД, заснована на науково-технічному співробітництві між державами, підприємствами та організаціями європейських країн за спільними програмами, комерційними замовленнями на науково-технічну продукцію, взаємовигідний обмін науково-технічною інформацією;

6) "світового співробітництва", орієнтована на активну участь України у міжнародному науково-технічному співробітництві і широкому обміні науковими результатами і новими технологіями.

У нашому випадку щодо цього дослідження більше прийнятна перша модель інноваційного розвитку.

Оскільки інноваційна тематика є для нас актуальною, ми уважно, ознайомилися з останніми публікаціями [2; 4; 5; 9] і маємо констатувати: інноваційні перспективи України, як і раніше (зазначають П.Т. Бубенко та В.А. Гусєв у своїй публікації "Продовжуємо заговорювати інноваційний розвиток", що опублікована у науковому журналі "Економіка України" у №7 (656) за 2016 рік, с. 82—92) залишаються досить туманними. Далі вони пояснюють причини цього неприємного факту. По-перше, констатуємо, що практично всю вербальну та епістолярну активність на інноваційному полі (особливо в екології) демонструють виключно люди науки й ті, кого прийнято називати експертами (найчастіше це ті ж вчені), які в численних статтях і доповідях закликають державу і бізнес перейти на інноваційні рейки. Проте їх представники ніби не чують цих закликів, мовчать і в дискусіях участі не беруть.

По-друге, більшість фахівців, які досліджують інноваційну тематику, зазвичай правильно й обґрунтовано вказують на проблеми і бар'єри, що перешкоджають інноваційному розвитку економіки, та ілюструють це за допомогою переконливої статистики [9] та експертних суджень. Але як тільки справа доходить до з'ясування причин, що викликають ці проблеми і створюють певні бар'єри, то переконаливість і обґрунтованість суджень кудись зникають, а сформульовані положення та висновки викликають чимале здивування.

Головними причинами невдач інноваційних починань найчастіше називають:

1) низький рівень фінансування наукової та інноваційної сфери;

2) фрагментарність, неузгодженість існуючих інноваційних законів, стратегій і програм і різного рівня і/або їх виконання;

3) відсутність повноважного органу державної влади, відповідального за інноваційний розвиток економіки;

4) недосконалість інститутів інноваційної інфраструктури;

5) недосконалість або навіть відсутність бухгалтерського обліку (особливо в екології); зазвичай владі пропонується один і той самий перелік рекомендацій: збільшити фінансування, вдосконалити діючі та прийняти нові закони і програми, створити новий повноважний державний орган та прискорити створення інноваційної інфраструктури — різноманітних парків, технополісів і венчурних фондів.

Зауважимо, що такого роду висновки та рекомендації залишаються незмінними вже багато років. Україна продовжує займати останні місця в різних інноваційних рейтингах, більшість наукомістких виробництв деградує, малий технологічний бізнес не відіграє ніякої ролі в реальному еколого-економічному житті. Виникає питання. Чому в інноваційних дискусіях не бере участь великий бізнес? Швидше за все, тому, що для нього цієї проблеми (до переходу до інноваційних координат розвитку) взагалі не існує (про що стверджують у вже згаданій публікації П.Т. Бубенка і В.А. Гусєва) взагалі не існує, оскільки цей бізнес звертається до науки і нових технологій тільки тоді, коли цього не можна не робити, тобто коли конкуренти випереджають і падає прибутковість. Сама по собі "любов до інновацій" є протиприродною для бізнесу, оскільки це пов'язано з підвищеними витратами. У великому ж бізнесі нашої країни конкуренції між виробниками практично немає, а є конкуренція за близькість до влади і державних ресурсів. Перемагати за такої "конкуренції" і за рахунок цього забезпечувати прибутковість свого бізнесу цілком можливо і без інновацій у класичному їх розумінні. Тут будуть більш доречними "інновації" в корупційній схемі і в схемі вибіркового правозастосування, що теж є елементом корупції. Створене в країні непрозоре бізнес-середовище є цілком звичним і навіть комфортним для лідерів українського бізнесу, що дозволяє їм досить успішно функціонувати, не обтяжуючи себе якими-небудь нововведеннями.

Наші дослідження бухгалтерського екологічного обліку спільно зі студентами при виконанні випускних дипломних робіт (Андрущенко П.Г. та інші) у вузах м. Полтави показали, що деякі підприємства Полтавщини питаннями збереження довкілля та інноваціями в екології не займаються належним чином, або зовсім не займаються проблемами екології. У цій статті ми пропонуємо здійснювати облік витрат на інновації відповідно робочого плану рахунків, який показано у таблиці [4, с. 27].

Витрати на інновації не є абсолютно новим об'єктом бухгалтерського відображення, разом з тим вони є об'єктом управління і виступають одним з ключових показників у процесі прийняття управлінських рішень, пов'язаних із підвищенням ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств.

Інформаційна система бухгалтерського обліку здатна надавати дані про витрати у різних розрізах, у тому числі відображувати структуру витрат, які беруть участь у процесах створення нової продукції та технологічного оновлення виробництва. Моделювання інформаційних систем обліку, що використовуються суб'єктами господарювання, дає змогу провести таку модифікацію без значних витрат часу і праці. При цьому сучасне програмне забезпечення створює можливість для формування необхідної інформації та отримання додаткових аналітичних показників для відносного порівняння обсягів понесених витрат із запланованими і виявлення резервів для їх зниження.

Відповідно до цього можна зробити висновок:

1) існуюча практика обліку та контролю не дає змоги повною мірою сформувати необхідну інформацію про процеси, що відбуваються у межах інноваційної діяльності. Частково це пов'язано з тим, що інноваційна діяльність ще не стала очевидним об'єктом господарського обліку, а витрати, що виникають протягом інноваційного процесу, ще не знайшли належного відображення у системі бухгалтерського обліку;

Таблиця 1. Запропонований фрагмент робочого плану рахунків з обліку витрат на інновації

Синтетичні рахунки		Субрахунки першого порядку		Субрахунки другого порядку		Субрахунки третього порядку	
код	назва	код	назва	код	назва	код	назва
КЛАС 1. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ							
15	Капітальні інвестиції	152	Придбання (створення) основних засобів	152X	За видами нових та/або значно вдосконалених основних засобів		
		154	Придбання (створення) нематеріальних активів	154X	За видами нових та/або значно вдосконалених нематеріальних активів		
КЛАС 2. ЗАПАСИ							
23	Виробництво	233	Виробництво інноваційної продукції	233X	За видами інноваційної продукції		
КЛАС 3. РОЗРАХУНКИ ТА ІНШІ АКТИВИ							
39	Витрати майбутніх періодів	391	Витрати на підготовку й освоєння нових видів продукції та виробництва	3911	Витрати на підготовку й освоєння нової продукції	3911X	За видами нової продукції
				3912	Витрати на освоєння нового виробництва, цехів та агрегатів (пускові витрати)	3912X	За видами нового виробництва, цехів та агрегатів
				3913	Витрати на підготовчі роботи у видобувних галузях	3913X	За видами робіт
КЛАС 9. ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ							
91	Загальновиробничі витрати	911	Витрати некапітального характеру, пов'язані з удосконалення технології та організації виробництва	911X	За видами виробничих структурних підрозділів		
		912	Витрати некапітального характеру, пов'язані з забезпеченням якості продукції	912X	За видами виробничих структурних підрозділів		
		913	Витрати, пов'язані з винахідництвом та раціоналізацією	913X	За видами виробничих структурних підрозділів		
94	Інші витрати операційної діяльності	941	Витрати на дослідження і розробки	9411	Витрати на дослідження	94111	Витрати на фундаментальні наукові дослідження
						94112	Витрати на прикладні наукові дослідження
				9412	Витрати на розробки	94121	Витрати на розроблення проектної та технічної документації
						94122	Витрати на розроблення та виготовлення лабораторного устаткування
						94123	Витрати на виготовлення та випробування дослідного зразку
				94124	Інші витрати		

2) доцільним, на нашу думку, є створення єдиної методики обліку витрат на інновації, яка сприятиме забезпеченню достовірної інформації, підвищенню її аналітичності, а також виявленню резервів для зменшення витрат. При цьому автоматизація обліку витрат на інновації дасть можливість без значного збільшення трудомісткості облікових робіт підвищити їх оперативність;

3) однією із причин неефективного обліку витрат на інновації слід називати людський фактор, під яким розуміють кваліфікаційний, професійний рівень облікових працівників, їх відношення до справи, зацікавленість адекватно відображувати господарські операції в облікових регістрах, аналізувати цифри та на їх основі робити аргументовані висновки і передавати корисну інформацію мене-

джерам для ефективного управління господарськими процесами, у тому числі й пов'язаними з інноваційною діяльністю.

У загальному вигляді інноваційний процес можна представити так [2]:

$Пр = ФД - ПД - Р - Пр - Б - ОС - ПВ - М - Зб$ (1),

де: ФД — фундаментальні (теоретичні дослідження);

ПД — прикладні дослідження;

Р — розробка;

Пр — проектування;

Б — будівництво;

ОС — освоєння;

М — маркетинг;

Зб — збут.

Знаючи формулу (1) можна побудувати алгоритм інноваційного процесу у виробничих процесах.

Представимо наші дослідження щодо впровадження інновацій на підприємствах України.

Як бачимо із таблиці 2 найменша кількість підприємств, що впроваджувала інновації, зафіксована у 2010 та 2014 році, а це говорить, про те, що підприємства України не спішають впроваджувати інновації, а відповідно це "гальмує" розвиток економіки та за цими показниками погіршується рівень екологічної безпеки. Відповідно до цієї таблиці у таблиці 3 представимо загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості.

Відповідно таблиці 3 найбільший обсяг витрат (8051,8 млн грн.) зафіксовано на придбання нових машин та обладнання у 2012 році, проте у наступних роках витрат на придбання новітніх машин з програмним забезпеченням та екобезпечного устаткування, очисних пристроїв було зменшено, а відповідно в Україні діяли екобезпечні технології, що сприяло збільшенню еколого-економічним збитком довкілля.

Адже не дивлячись на економічні негаразди, в Україні впроваджуються вагомні інновації. Так, під рубрикою "Економіка" в газеті "Україна молода", № 167 (1560) за 28 грудня 2016 року зазначено, що у Кривому Розі на гірничо-металургійному комплексі України, яким керує генеральний директор індієць Парамжит Калон, впроваджено в 2014 році власну діючу систему автоматизованого екологічного моніторингу з трьома постами спостереження, а дані щоденно відображаються на великому екрані на території міста Кривий Ріг. Модуль "Екомоніторинг" розміщено на Криворізькому ресурсному центрі, де мешканці Кривого Рогу зможуть в онлайн-режимі бачити показники автоматизованих постів спостереження за якістю атмосферного повітря.

Модуль надає можливість бачити дані про стан атмосфери з періодичністю в 1 годину, а також щоденні середньодобові показники.

На ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" вивели з експлуатації екологічно і технічно застарілих потужностей. Підприємство отримало дозвіл використовувати двованний сталеплавильний агрегат № 6 мартенівського виробництва до 2020 року, якщо виконає всі зобов'язання зі зменшення викидів у повітря. І така робота вже успішно виконується компанією "Арселор". Викиди пилу знизилися на 45%, а забруднення води — на 70%. Виробництво безпечної екологічної сталі — це мета "АрселорМіттал Кривий Ріг".

Другий приклад. У Херсонській області, у м. Гола Пристань діє фермерське господарство "Інтегровані агросистеми", у якого на балансі є завод з переробки томатної пасти. За добу завод переробляє біля 3 тисяч тонн томатів та виробляє томатну пасту своєї торгівельної марки "Інагро". Паста сертифікована на безпечність продукції.

Забор води, яка потім використовується у виробничому процесі, здійснюється із чотирьох скважин, глибина яких становить по 350 м. Забруднена стічна вода направляється на біологічну очистку за італійською технологічною схемою на очисних спорудах "Claber" за допомогою аеробних мікроорганізмів активного мулу. Залишки актив-

Таблиця 2. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації

Роки	2010	2011	2012	2013	2014
Усього	1186	1282	1329	1280	1208
Впроваджували нові технологічні процеси: в тому числі, маловідхідні, ресурсозберігаючі та безвідхідні технології	195	221	208	182	141
Освоювали виробництво інноваційної продукції	595	707	685	660	600
З них нові види техніки	186	205	186	165	164
Реалізували інноваційну продукцію	939	1010	1008	1009	905

Джерело: [9, с. 314].

ного мулу після очищення води використовують потім як добриво під сільськогосподарські зернові культури, що має економічний ефект.

Інший приклад. На Полтавщині (газета "Вечірня Полтава". № 39 (1231) за 28 вересня 2016 р.) створено оновлене Полтавське сільськогосподарське товариство, яке очолює Герой Соціалістичної Праці, Герой України, академік Семен Антоненко. Він запропонував філософію органічного землеробства, створивши унікальну модель функціонування землеробства в гармонії з природою.

Зазначимо, що філософія органічного землеробства академіка Семена Антоненка базується на трьох принципах: отримання достойного врожаю без використання пестицидів і синтетичних мінеральних добрив, примноження родючості ґрунту, збереження біосфери планети.

Такий комплексний підхід завдяки удосконаленій технології та застосування новітніх наукових розробок дає можливість отримувати екологічно безпечну продукцію рослинництва і тваринництва, що є запорукою здоров'я та довголіття людини. Оздоровлена земля, відновлена енергія, збереження у природній чистоті навколишнього середовища є видимим рівнем модернізації суспільства, спрямованої на добробут та сталий розвиток цивілізації. Зазначена модель органічного землеробства має світове значення і є підґрунтям продовольчої місії України.

Неможливо не згадати відомого вченого в Україні "хлібного батька", автора всесвітньо відомих сортів пшениці Василя Миколайовича Ремесла (газета "Вечірня Полтава" № 8 (1252) за 22 лютого 2017 р.). Чи не найгучнішу і несподівану для планети славу принесла В.М. Ремеслу озима пшениця сорту Миронівська — 808, виведена на землях Миронівського науково-дослідного інституту селекції та насінництва пшениці, що в Київській області. Якщо до того сорти озимки давали по тонні хліба з гектара, то 808-ма — всемоє більше! Не страшні цій пшениці ні морози, ні по-

Таблиця 3. Загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості

Показники	Роки							
	2010		2012		2013		2014	
	Млн грн.	Відсотків до загального обсягу	Млн грн.	Відсотків до загального обсягу	Млн грн.	Відсотків до загального обсягу	Млн грн.	Відсотків до загального обсягу
Усього:	8045,5	100,0	11480,6	100,0	9562,6	100,0	7695,9	100,0
У тому числі за напрямками: внутрішні наукові дослідні роботи	818,5	10,2	965,2	8,4	1312,1	13,7	1221,5	15,9
зовнішні наукові дослідні роботи	177,9	2,2	231,1	2,0	326,4	3,4	533,1	6,9
Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	5051,7	62,8	8051,8	70,1	5546,3	58,0	1515,3	66,5
Придбання інших зовнішніх знань	141,6	1,8	47,0	0,4	87,0	0,9	47,2	0,6

Джерело: [9, с. 314].

сухи, ні перезволожені ґрунти. Більше того, створена новинка із сортів пшениці Миронівська — 808 стала найпоширенішою в світі. Досягнутий, згадаймо, ще й світовий рекорд: пшеницею одного сорту — Миронівська — 808 зайнято близько 9 мільйонів гектарів посівних площ. Саме на основі названого сорту виведені чотири сотні нових — високоврожайних, стійких до кліматичних сюрпризів і різних хвороб. Тут, на нашу думку, для продовження такої роботи з селекції сільськогосподарських культур, мають бути гарно підготовлені еколого-безпечні польові території.

Ефективність технічних нововведень є відношенням ефекту від здійснення заходів до затрат на його забезпечення. Сам ефект від впровадження технічних новинок розраховується на всіх етапах реалізації й за весь період здійснення цих заходів і визначається як різниця між вартісною оцінкою результатів та вартісною оцінкою сукупних витрат ресурсів за цей період.

Залежно від завдань, які вирішуються, економічний ефект може обчислюватися в одній із двох форм [1]: а) народногосподарський (загальний ефект за умовами використання нововведень);

б) госпрозрахунковий (комерційний ефект, який одержується окремо розробником, виробником і споживачем нововведень).

Народногосподарський економічний ефект обчислюється шляхом порівняння результатів за місцем використання нової техніки, інших нововведень і всіх витрат на їх розробку, виробництво і споживання.

Сумарний економічний ефект від технічних нововведень за певний розрахунковий період T (Ет)

$$E_t = P_t - B_t, \text{ грн.} \quad (2),$$

де P_t — вартісна оцінка результатів від здійснення заходів НТП за розрахунковий період, грн.;

B_t — вартісна оцінка витрат на здійснення технічних нововведень за цей же період, грн.

Економічну оцінку соціальних і екологічних наслідків від реалізації заходів НТП, яку можна здійснити за формулою:

$$P_t^{c,e} = \sum_{j=1}^n R_{jt} * L_{jt}, \text{ грн.} \quad (3),$$

де $P_t^{c,e}$ — вартісна оцінка соціальних та екологічних наслідків від технічних нововведень у t -му році, грн.;

R_{jt} — розмір окремого результату в натуральних вимірниках з урахуванням масштабів його впровадження в t -му році;

L_{jt} — вартісна оцінка одиниці окремого результату в t -му році, грн.;

n — кількість показників, які враховуються при визначенні впливу технічних нововведень на навколишнє середовище і соціальну сферу.

Молоді міністри, що очолюють відповідні міністерства, мають широко інформувати працююче населення України про інновації, які будуть сприяти розвитку економіки і добробуту населення України та сприяти впровадженню їх у практику.

Зазначимо, що країни Латинської Америки, які здебільшого спеціалізуються на виробництві низькоеластичної продукції (корисні копалини, кава, нафта, м'ясо, пшениця і інше). Саме через це, поки така ситуація буде продовжуватися, Латинська Америка приречена бути бідною.

США — заможна держава, тому що вона є крупним виробником високоеластичної продукції (комп'ютери, літаки, автомобілі, найбільше наукоємна техніка). Саме через ці обставини США процвітають, а американський народ процвітає.

Колишній СРСР при радянській владі зумів стати державою "номер два" тільки тому, що було розпочато у 1930-ті роки програму індустріалізації. Крах же розпочався після того, як із середини 1970-х рр. радянське керівництво надало пріоритет видобутку та експорту нафти (нееластична по доходу продукція). Темпи зростання економічного розвитку відразу падали. Розпочався так званий застій, потім безглуздий метання М. Горбачова з перебудовою, сепаратизм і демонтаж колишнього Радянського Союзу за більшовицькою "нарізкою" на "союзні республіки". У результаті Радянський Союз було загнано на узбіччя світової цивілізації.

Тільки трьома державами у ХХ ст. завдяки інноваціям в економіці, науці та новітнім технологіям і новій техніці, вдалось вирватися зі стану злиденності і стати економічними лідерами. Це Японія, Південна Корея і Китай. Головною причиною успіху економічного розвитку Японії після Другої Світової війни є координація зусиль держави і бізнесу на основі вироблених програм і планування.

В Україні влада шарахається з однієї ситуації в іншу. Рівень добробуту населення знаходиться у злидennому стані. Ціна на товари широкого вжитку та тарифи доведені до європейського рівня, але зарплата працюючих та пенсії знаходяться на рівні бідних африканських держав. Капітал вивозиться в офшори. Все це не дає можливостей впровадження в економіку інновацій, немає заохочення працюючих до нових розробок, а студентів до якісного навчання. Студенти ВНЗ, з метою виживання, "матаються" на заробітки за кордон, залишаючи аудиторії пустими. Якість випускників як фахівців, у більшості, знаходиться на край низькому рівні. Звідси випливає, що рівень розвитку інновацій та їх впровадження в галузях країни, включаючи медицину та екологію, набагато відстає від уже згаданих країн: США, Японії, Південної Кореї та Китаю та інших розвинених країн Європи і Азії.

Звертаємо увагу читача на те, що науково-технічний потенціал зазнав багато витрат як за рахунок припинення економічно вигідних напрямів наукових досліджень, так і за рахунок виїзду багатьох кваліфікованих вчених й наукових працівників на постійну роботу за кордон.

Сьогодні в Україні науково-технічний прогрес, котрий повинен бути головним джерелом виводу економіки з кризи, подальшого розвитку, на ділі значно поступається за рівнем індустріально розвинутим країнам, інноваційна діяльність розвивається дуже повільно. Загальні витрати на науково-технічні розробки тільки за останні п'ять — сім років зменшилися в кілька разів, чисельність працівників науково-технічної сфери за минулі роки скоротилася вдвічі.

Незважаючи на усі негаразди, наша держава ще має, значний науково-технічний потенціал, за допомогою якого розробляються і впроваджуються нововведення практично в усіх галузях народного господарства України. Проте, на жаль, більшість з них через брак необхідних коштів не реалізується.

Зрозуміло, що серед багатьох проблем розвитку будь-якої країни науково-технічний прогрес посідає чільне місце тому, що основним фактором економічного зростання, він дедалі більше впливає на структуру, обсяг та рівень виробництва в усіх сферах народного господарства. Понад 60% зростання валового національного продукту, за даними дослідження західних економістів, пов'язано не з інвестиціями в основний капітал, а з технологічними нововведеннями.

Найбагатші країни світу обов'язково мають розвинену національну інноваційну систему, а світові країни-лідери оцінюються навіть як цілісні інноваційні суспільства. За 50 останніх років 70—80% технічних інновацій виникло саме у цих країнах.

Для України, якщо вона прагне бути серед розвинених країн, немає іншого шляху, крім розбудови власної національної інноваційної системи, включаючи екологічні вимоги.

Основним недоліком інноваційної політики, що здійснюється в Україні, залишається її слабка спрямованість на кінцевий економічний результат науково-технологічної діяльності. Навіть ті кошти, що виділяються, досить часто розпоршуються, не утворюючи матеріально-технічного підґрунтя стимулів та необхідних організаційно-технологічних умов ефективної діяльності науково-технічного, виробничого потенціалів.

Основні причини істотного скорочення інноваційної активності в екології — зменшення централізованих капітальних вкладень та відсутність необхідних фінансових ресурсів у більшості регіонів на покращення екології в Україні, які в період економічних криз відходили від вільних ринкових відносин й приймали адміністративні заходи для виведення країни з кризи. На необхідність заходів адміністративного характеру також указував відомий теоретик і практик Дж.М. Кейнс.

Наприклад, повністю схожі по усіх параметрах з українськими, умови розвитку економіки у сусідній Білорусі, яка не пішла шляхом "шокової терапії", а стала регулювати економіку шляхом адміністративної підтримки реаль-

ного сектору економіки. У результаті економіка не була зруйнована, як в Україні, а їй вдалося врятувати й помітно відродити після перших ударів, які були викликані розвалом СРСР та стихійно ринковими, так званими "реформами", й на протязі років забезпечувати щорічний приріст виробництва та ВВП. Причому усе це відбувалося без іноземних кредитів.

ВИСНОВКИ

Облік витрат на здійснення інноваційної та еколого-економічної діяльності підприємствами належним чином не здійснюється. Нами (див. табл.1) пропонується фрагмент робочого плану рахунків з обліку витрат на інновації. Відсутня ефективна діяльність на мікро- і макrorівні з дослідження та впровадження інноваційної діяльності в екології та розвитку економіки в Україні.

Відсутній в Україні динамічний розвиток власного виробництва за рахунок всеохоплюючої підтримки з боку держави; не встановлено жорсткий контроль над банками з відносною комерційною таємницею; за рахунок банківських махінацій, ведеться збагачення олігархів шляхом "одержання грошей з повітря"; в Україні не ліквідована можливість фінансово-спекулятивного пограбування суспільства, встановлення фінансових потоків. Україна, поки що не стала до інноваційного шляху розвитку в економіці в цілому, включаючи збереження довкілля, та не взяла всього цінного, що нам підходить з досвіду реформ інших розвинених країн.

Основними етапами розвитку інноваційної діяльності, особливо у регіонах України, має стати:

— довгострокове прогнозування, тобто розробка комплексного соціально-економічного й науково-технічного прогнозу розвитку регіону на довгострокову перспективу з обов'язковим включенням охорони і збереження довкілля (тобто екологічні проблеми);

— формування переліку стратегічних напрямів регіональних програм, пов'язаних з нововведеннями в найважливіших галузях економіки й соціального розвитку, також як продовольча сфера, здорове довкілля, товари народного вжитку, охорони здоров'я, будівельні матеріали та технології, наука і освіта, формування мережі наукових закладів та інше;

— створення системи органів регулювання інноваційної діяльності, починаючи з структур загальнонаціонального і регіонального рівнів створення органів, які забезпечують контроль та реалізацію відповідних рішень на усіх рівнях управління економікою та екологією;

— створення ефективного механізму концентрації науково-технічних ресурсів на пріоритетних напрямках й об'ємне фінансування інноваційних проектів, включаючи залучення не тільки внутрішньо національних та внутрішньо регіональних, але й зарубіжних фондів, та міжнародних проектів по найбільш капіталомістких напрямках науково-технічного прогресу. Реалізації інноваційного процесу багато в чому буде сприяти індикативне планування.

Невід'ємною складовою ринкової економічної системи є правова, бюджетна та фінансово-кредитна система.

Пошуки найбільш вигідних варіантів у міжрегіональному поділі праці, спеціалізації, кооперації та інтеграції виробництва, збуту продукції, вихід на зовнішні ринки є однією з вирішальних проблем інноваційного, регіонального розвитку. Критерієм його узагальнюючої оцінки виступає рівень валового внутрішнього продукту та валової доданої вартості у розрахунку на душу населення кожного економічного регіону. Чим краще діє система управління інноваціями у кожному регіоні, чим повільніше використовується його природно-ресурсний й виробничий потенціал для високоефективного розвитку властивих йому товаровиробництва та ринків, тим повнішими й щільнішими стають мікро-регіональні ринкові зв'язки у процесах поглиблення спеціалізації, розвитку інтеграції, тим міцнішою стає держава, тобто швидше поліпшується добробут її людей.

Література:

1. Бойчик І. Економіка підприємства: навч. посібник / І.М. Бойчик. — 2-ге вид. — К.: Атіка, 2007. — 528. — С. 246—262.
2. Бондар І.С. Формування держаної в сфері інноваційної діяльності: навч. посібник / І.С. Бондар, В.Г. Горик, Ю.І. Горбань. — К.: Ліра — К, 2016. — 280 с. — С. 246.

3. Дорогунцов С.И. Инновационная стратегия и тактика в экономике регионов Украины / С.И. Дорогунцов, В.С. Яцков // Материалы VIII Международной научно-практической конференции "Актуальные вопросы развития инновационной деятельности". — Симферополь: Таврия, 2004. — С.105—109.

4. Онікієнко В.В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / В.В. Онікієнко, П.М. Ємельяненко, І.В. Терон. — К.: РВПС України НАНУ, ТОВ "Майстерня книги". 2006. — 479 с.

5. Озеран В. Актуальні проблеми обліку витрат на інновації / В. Озеран, В. Гик // Бухгалтерський облік і аудит. — 2013. — № 12. — С. 21—29.

6. Осицький В.П. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики: монографія / В.П. Осицький. — К.: ІФЕ УААН, 2003. — 412 с.

7. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: підручник / Г.Н. Климко, В.П. Нестеренко, Л.О. Каніщенко [та ін.]: За ред. Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Вища шк., Знання, 1997. — 743 с. — С. П18; С. 656—662.

8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про координаційні умови пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки" від 1 вересня 1998 р. № 609 // Збірник законодавчих та нормативних актів України в сфері науки і науково-технічної діяльності. — К.: Укр. Інтен, 1998. — С. 98—100.

9. Савченко О.Ф. Екологічна економіка: навч. посібник / О.Ф. Савченко, О.І. Дасій. — К.: ТОВ "ДКС центр", 213. — 302 с. — С. 280—294.

10. Статистичний щорічник України за 2014 рік / за ред. Жук І.М. — К., 2015. — 585 с. — С. 314.

11. Уильям И. Инвестиции / И. Уильям, Ф. Шарп, Дж. Гордон, А. Дисеффи, В. Бейли — М.: Инфра-М, 1997. — 1027 с.

References:

1. Bojchuk, I. (2007), *Ekonomika pidpriemstva* [Business Economics], Atika, Kyiv, Ukraine.
2. Bondar, I.S. Horyk, V.H. and Horban', Yu.I. (2016), *Formuvannya derzhanoi v sferi innovatsijnoi diial'nosti* [Formation of state policy in the sphere of innovation], Lira, Kyiv, Ukraine.
3. Dorohuntsov, S.Y. and Yatskov, V.S. (2004), "Innovative strategy and tactics in the economy of the regions of Ukraine", *Materiyaly VIII Mezhdunarodnoj nauchno-praktycheskoj konferentsyy "Aktual'nye voprosy razvytyia ynnovatsyonnoj deiatel'nosti"* [Materials of the VIII International Scientific and Practical Conference "Actual Issues of Innovation Development"], Tavryia, Symferopol', Ukraine, pp. 105—109.
4. Onikiienko, V.V. Yemel'ianenko, P.M. and Teron, I.V. (2006), *Innovatsijna paradyhma sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Innovation paradigm of socio-economic development of Ukraine], RVPS Ukrainy NANU, TOV "Majsternia knyhy", Kyiv, Ukraine.
5. Ozeran, V. and Hyk, V. (2013), "Current problems of cost accounting on innovation", *Bukhhalters'kyj oblik i audyt*, vol. 12, pp. 21—29.
6. Osiys'kyj, V.P. (2003), *Investytsii ta innovatsii: problemy teorii i praktyky* [Investment and innovation: problems of theory and practice], IFE UAAN, Kyiv, Ukraine.
7. Klymko, H.N. Nesterenko, V.P. and Kanischenko, L.O. (1997), *Osnovy ekonomichnoi teorii: politekonomichny aspekt* [Fundamentals of economic theory: political economy aspect], Vyscha shk., Znannia, Kyiv, Ukraine.
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (1998), Resolution "On coordination conditions priority areas of science and technology development", *Zbirnyk zakonodavchykh ta normatyvnykh aktiv Ukrainy v sferi nauky i naukovo-tekhnichnoi diial'nosti*, pp. 98—100.
9. Savchenko, O.F. and Datsij, O.I. (2013), *Ekolohichna ekonomika* [Ecological Economics], Kyiv: TOV "DKS tsentr", Kyiv, Ukraine.
10. Zhuk, I.M. (2015), *Statystychnyj schorichnyk Ukrainy za 2014 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine 2014], State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
11. Uyl'iam, Y. Sharp, F. Hordon, Dzh. Dyseffy, A. and Bejly, V. (1997), *Ynvestytsyy* [Investments], Moskva: Ynfra, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2017 р.